

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ชาติ กอบจิตติ คือนักเขียนผู้ประสบความสำเร็จมากที่สุดคนหนึ่งในยุควรรณกรรมร่วมสมัย ด้วยการเป็นนักเขียนคนแรกและคนเดียวของไทยที่ได้รับรางวัลซีไรท์ (South East Asia Write Award) ถึงสองครั้งคือใน พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2537 ดังนั้นเขาจึงได้รับความสนใจอย่างมากจากกลุ่มนักอ่าน โดยพิจารณาจากจำนวนที่ตีพิมพ์แต่ละเรื่อง (จนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2541) อาทิ “คำพิพากษา” ตีพิมพ์ 29 ครั้ง, “จนตรอก” ตีพิมพ์ 15 ครั้ง, “พันธุ์หมาบ้า” ตีพิมพ์ 14 ครั้ง อีกทั้งนวนิยายบางเรื่องของเขาได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศรวมกันถึง 7 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ, จีน, ญี่ปุ่น, มาเลเซีย, ฝรั่งเศส, เยอรมัน, มาเลเซียและนวนิยายเรื่อง “คำพิพากษา”, “จนตรอก” (ชื่อในภาพยนตร์คือ “บ้าน”), “พันธุ์หมาบ้า” ถูกสร้างเป็นละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ ยิ่งไปกว่านั้นเพราะแนวคิดอันลุ่มลึกของชาติต่อชีวิตและสังคมที่ได้นำเสนอผ่านเรื่องสั้นและนวนิยาย วงวิชาการด้านวรรณกรรมจึงมักจะหยิบยกเอาผลงานของเขามาวิเคราะห์และวิจารณ์บ่อยครั้ง

งานเขียนชิ้นแรกของเขาได้รับการตีพิมพ์ คือ “ทางชนะ” ใน พ.ศ. 2522 เป็นเรื่องสั้นกึ่งนวนิยาย ถูกแบ่งออกเป็น 5 บท เกือบทั้งหมดเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของเด็กสองคนที่มีฐานะและวิถีชีวิตที่แตกต่างภายใต้สิ่งแวดล้อมเดียวกันคือ ชุมชนริมคลอง ต่อจากนั้น ใน พ.ศ. 2523 ชาติผลิตนวนิยายขนาดสั้นออกมาคือเรื่อง “จนตรอก” บรรยายให้เห็นถึงชีวิตของครอบครัวยากไร้ครอบครัวหนึ่งซึ่งดำเนินชีวิตภายใต้ความกดดันอย่างสูงจากเศรษฐกิจและสังคม และสิ่งนี้ได้ทำให้การย้ายไปหมู่บ้านหลังใหม่ของพวกเขากลายเป็นโศกนาฏกรรมที่ทุกคนต้องเผชิญในรูปแบบแตกต่างกันออกไป งานชิ้นที่สามได้นำความสำเร็จสูงสุดให้แก่ชาติคือ เรื่อง “คำพิพากษา” ตีพิมพ์ใน พ.ศ. 2524 เพราะนอกจากชาติจะได้รับรางวัลนวนิยายยอดเยี่ยมในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2524 แล้ว ยังได้รับรางวัลซีไรท์ประจำปี 2525 อีกด้วย เรื่องนี้เล่าถึงชีวิตของชายคนหนึ่งที่ถูกกล่าวหาว่ามีความสัมพันธ์กับแม่เลี้ยงหม้ายไม่ดี แล้วถูกลงโทษจากคนในหมู่บ้านในรูปแบบต่างๆ จนต้องติดเหล้าและเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ซึ่งพาตัวเองไปสู่ความตายในที่สุด พ.ศ. 2526 ชาติ ผลิตเรื่องสั้นขนาดยาวออกมาคือ “เรื่องธรรมดา” เล่าถึงชายผู้เผชิญกับความสับสนในตัวเองว่า เขาเป็นคนดีหรือไม่กับการเข้าไปช่วยเหลืออย่างผิดเพี้ยนกับคนที่อาศัยอยู่ในบ้านเช่าหลังเดียวกัน คือ หญิงชราผู้เป็นแม่และลูกสาวซึ่งป่วยเป็นมะเร็ง ถัดจากนั้นอีกหนึ่งปีคือ พ.ศ. 2527 ชาติได้รวบรวมเรื่องสั้นที่มีอยู่ทั้งหมดไว้ในหนังสือเล่มเดียวกัน ภายใต้ชื่อ “มีดประจำตัว” เรื่องสั้นของเขาแสดงความคิดเห็นเรื่องชีวิตและสังคมอย่างหลากหลาย อาทิเช่น

เรื่อง “พรุ้งนี้” เล่าถึงความฝันลึกลับๆ แล้งๆ ของหญิงหม้ายที่จะถูกหวน แต่ก็พบกับความผิดหวังจากการหลอกตัวเองไปเรื่อยๆ

เรื่อง “ผลตอบแทน” บรรยายถึง หญิงหลังค่อมซึ่งหลงอยู่ในความคิดของตัวเองจากการอ่านอากัปกิริยาของกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่มีต่อเธอ แต่ก็ผิดหวังเมื่อได้ยินคำพูดเพียงคำเดียว

เรื่อง “ศาลเจ้าแม่” เป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่งคั่งของชาวบ้านที่เชื่อว่ามีวิญญาณสิงสถิตในต้นไทร คอยลงโทษ ผู้ขับขีวดยานพาหนะที่ไม่แสดงความเคารพ

เรื่อง “คนไร้ค่า” กล่าวถึง ชายปัญญาทึบซึ่งเชื่อตามคำทำนายตามเส้นลายมือว่าเขาจะเป็นศิลปินเอกในอนาคต แต่ชีวิตกลับตกต่ำลงเรื่อยๆ

เรื่อง “ซื้อบุญ” เป็นเรื่องของชายผู้เห็นว่าความเชื่อเรื่องการทำบุญของคนรอบข้างเป็นเรื่องมั่งคั่ง เพราะเขาคิดว่าการทำบุญที่แท้จริงคือการช่วยเหลือผู้อื่น

พ.ศ. 2530 ชชาติ ผลิตนวนิยายขนาดสั้นออกมาอีกเรื่องคือ “หมาเน่าลอยน้ำ” ซึ่งเริ่มต้นด้วยความประมาทในการขับรถของตัวเอกของเรื่อง (ผู้เขียนใช้คำว่า “คุณ” โดยไม่เจาะจงเพศ) อันทำให้เกิดอุบัติเหตุกลายเป็นลูกโซ่ ภาระอันหนักหน่วงภายหลังจากนั้นคือ ตัวเอกของเรื่องจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่อเจ้าทุกข์ที่เรียงแถวกันเรียกร้องในลักษณะเอาเปรียบไม่เว้นแม้แต่ตำรวจเจ้าของคดีก็หาผลประโยชน์จากเขาจนเขาตระหนักว่าตัวเองถูกสังกรรมเอาเปรียบ ไม่ต่างอะไรกับหมาเน่าลอยตามแม่น้ำที่ถูกฝูงอีกาจิกกิน

พ.ศ. 2531 ชชาติ ผลิตนวนิยายขนาดยาวเรื่อง “พันธุ์หมาบ้า” เป็นเรื่องของเด็กวัยรุ่นสองคนในหนทางชีวิตที่แตกต่างกัน แต่มาเหมือนกันเมื่อทั้งคู่หนีออกจากบ้านใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มวัยรุ่นคนอื่นเพื่อแสวงหามิตรภาพที่แท้จริงและความสนุกสนานระหว่างกลุ่มเพื่อน แต่ในที่สุดก็ต้องกลับมาใช้ชีวิตตามเส้นทางที่ครอบครัวและสังคมวางไว้เช่นเดิม

พ.ศ. 2532 ชชาติได้รวบรวมเรื่องสั้นมาอยู่ในหนังสือเล่มเดียวกัน เป็นครั้งที่ 2 ภายใต้ชื่อ “นครไม่เป็นไร” ซึ่งเรื่องสั้นทุกเรื่องในชุดนี้มีลักษณะบางอย่างเหมือนการเขียนเรียงความ นั่นคือไม่ใช้การพรรณนาความมาก แต่ก็สื่อถึงความคิดที่มีต่อชีวิตและสังคมเหมือนชุดแรก อาทิเช่น

เรื่อง “เรื่องเปรียบเทียบ” บรรยายถึงชายคนหนึ่งซึ่งมีเพื่อนที่ไม่รู้จักกันสองคน แต่ทั้งคู่มีจุดร่วมกันคือ การพบกับความทุกข์อย่างหนักในชีวิต เมื่อมาพบกันโดยบังเอิญ และเพื่อนคนแรกได้รับรู้เรื่องราวของคนที่สองเขาก็สบายใจเมื่อพบว่ามีคนที่ยกกว่าเขา ส่วนคนที่สองก็รู้สึกสบายใจเหมือนกันที่ได้เปรียบเทียบตัวเองกับขอทานร่างกายพิการ

เรื่อง “เรียงความเรื่องบทสวดมนต์” เป็นเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ของชายคนหนึ่งในช่วงวัยเด็กที่ชีวิตต้องผูกพันอยู่กับวัดและได้ตระหนักถึงความไร้ประโยชน์ของการถูกบังคับให้สวด

มนต์เมื่อเขาโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว ในเรื่องนี้ชาติได้ผสมผสานระหว่างเรื่องสั้นและการเขียนเรียงความเข้าด้วยกัน

เรื่อง “ศัตรูภายใน” บรรยายถึง ท่านแม่ทัพผู้ภูมิใจในความยิ่งใหญ่ของตนว่าเป็นผู้นำของทหารนับหมื่น แต่ในที่สุดเขาก็พบกับสังกรรมของชีวิต เมื่อเกิดท้องเสียกระชั้นหันในขณะเดินตรวจแถวกำลังพล

เรื่อง “นครไม่เป็นไร” เล่าถึงความพยายามของผู้นำแห่งเมือง “นครไม่เป็นไร” ที่จะเปลี่ยนนิสัยของชาวเมืองให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ของสังคมและเศรษฐกิจปัจจุบัน

ชาติกลับมาได้รับความสำเร็จอีกครั้งใน พ.ศ. 2536 เมื่อนวนิยายเรื่อง “เวลา” ได้รับรางวัลนวนิยายยอดเยี่ยมในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติและรางวัลซีไรต์ประจำปี 2537 เป็นครั้งที่ 2 เล่าถึงผู้กำกับหนังคนหนึ่งบังเอิญได้ไปดูละครเวที ซึ่งสะท้อนชีวิตประจำวันของคนแก่ในบ้านพักคนชรา และในที่สุดเขาก็ตระหนักถึงความไม่เที่ยงแท้ของชีวิต โดยมีเวลาและความตายเป็นเครื่องพิสูจน์

อย่างไรก็ตามชาติผลิตงานอิสระชื่อ “บันทึก : บันทึกเรื่องราวไร้สาระของชีวิต” เป็นตอนลงในนิตยสารฉบับหนึ่ง แต่เพิ่งถูกตีพิมพ์เป็นเล่มใน พ.ศ. 2539 งานชิ้นนี้มีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างไปจากงานเขียนที่ผ่านมาทั้งหมด เป็นการบันทึกการเดินทางท่องเที่ยว และเรียนรู้การใช้ชีวิตในสหรัฐอเมริกาช่วง พ.ศ. 2531-2535 ไม่ได้มีการสะท้อนแนวความคิดเรื่องชีวิตและสังคมอย่างลึกซึ้งและชัดเจน เช่นเดียวกับเรื่องสั้นขนาดยาวที่ถูกตีพิมพ์ในปีเดียวกัน ชื่อ “รายงานถึงฯพณฯ นายกรัฐมนตรี” ซึ่งก็ไม่ได้เสนอแนวความคิดอย่างที่เคยมีมาในผลงานช่วง 2522-2536 นอกจากการเสียดสีความอึดอัด ลำบากของระบบราชการผ่านการบริหารงานของนายกรัฐมนตรีท่านหนึ่งเท่านั้น

ก่อนหน้านี้ ผลงานของฌอง-ปอล ซาร์ตร์ (Jean-Paul Sartre 1905 - 1980) และ อัลแบร์ กามูส์ (Albert Camus 1913 - 1960) สองนักปรัชญาอัตถิภาวนิยม ชาวฝรั่งเศส ทั้งหนังสือ ทฤษฎีทางปรัชญา บทความ นวนิยาย เรื่องสั้น บทละคร บทภาพยนตร์ ถูกนำไปแปลและเผยแพร่ทั่วโลก โดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงที่ชาวโลกกำลังเผชิญกับความผันผวนอย่างหนักทางเศรษฐกิจและสังคมเช่น เกิดขบวนการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพในประเทศต่างๆ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วยโดยเฉพาะช่วงก่อนและหลังการต่อสู้ทางการเมืองของนักศึกษา พ.ศ. 2516 และ พ.ศ. 2519 ในช่วงนี้ได้มีการนำผลงานของ ซาร์ตร์ และ กามูส์ มาแปลและตีพิมพ์อย่างแพร่หลาย อาทิ

ผลงานของ ซาร์ตร์ ได้แก่เรื่อง กำแพง(Le mur), เอรอสตราตุส (Erostratus), คนไม่มีเงา (Huis Clos หรือ No Exit), เกียรติโสเภณี (La putain respectueuse) รวมทั้งบางส่วน จาก อีว (La

Nausee หรือ Nausea), ศพไร้ญาติ (Mort sans Sepulture) และถนนแห่งเสรีภาพ (Les Chemins de la Liberte)

ผลงานของ กามูส์ คือ มนุษย์สองหน้า (La Chute), ผู้บริสุทธิ์ (Les Justes), ความเข้าใจผิด (Le Malentendu), ชะตากรรมของ ซิเซฟัส (Le Mythe de Sisyphe), เรื่องสั้นจากหนังสือชื่อ การเนรเทศและอาณาจักร (L'Exile et Royaume) คือ อาคันตุกะ (L'Hôte), ผู้อยู่กับความเงียบ (Les Muets), ศิลาที่ดัน (La Pierre qui Pousse) และ นวนิยายรางวัลโนเบล คือ คนนอก (L'Étranger)

เป็นที่น่าสังเกตว่าในขณะนั้น ซาดี กอบจิตติ อายุ 19 ปี กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนเพาะช่าง อันเป็นช่วงเพาะบ่มความคิดและโลกทัศน์ของเขาเพื่อผลิตผลงานทางวรรณกรรมออกมา ซึ่งนักวิชาการท่านหนึ่ง ได้วิเคราะห์ว่าซาดีได้รับอิทธิพลความคิดจาก ชาร์ลส์ และกามูส์ มาบางส่วน โดยผ่านการอ่านงานเขียนที่ถูกแปลเรียบร้อยแล้วทั้งหมด¹ จากบทสัมภาษณ์สำหรับการทำวิจัยถึงอิทธิพลของ ลัทธิเหนือจริง (Surrealism) ในภาพเขียนและวรรณกรรมของไทย โดย ดร.สดชื่น ชัยประสาธน์ อาจารย์ประจำคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้อ้างถึงคำพูดของซาดีที่กล่าวว่า ซาดีให้คุณค่าแก่ความคิดของ ชาร์ลส์ แต่ชื่นชมรูปแบบและศิลปะการเขียนของ กามูส์ มากกว่า² นอกจากนี้งานเขียนของซาดียังมุ่งไปยังธรรมชาติความเป็นมนุษย์, ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเพื่อนมนุษย์, ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกนั่นคือ เสรีภาพ และความรับผิดชอบ, ความไร้สาระ, ความตาย, ความแปลกแยก ฯลฯ เช่นเดียวกับแนวคิดปรัชญาอัตถิภาวนิยม ดังจะเห็นได้จากนวนิยายของซาดีคือเรื่อง “คำพิพากษา” ที่ตัวเอกของเรื่องถูกผู้อื่นในสังคมรังเกียจกีดกัน และพยายามจะกำจัดตัวเขาให้หมดสิ้นไปเหมือนตัวเอกในเรื่อง “คนนอก” ของ กามูส์

ในขณะเดียวกัน ซาดีแสดงแนวคิดเกี่ยวกับ “การคิด” ของตัวเอกที่ทำให้ตัวเขาขมวดกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้อื่น อันกลายเป็น “คำพิพากษา” ที่ตัดสินให้เขาพบกับความทุกข์ และจุดจบในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ ชาร์ลส์ ที่กล่าวถึงการหลอกตัวเองของมนุษย์และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเพื่อนมนุษย์ว่า “นรกคือคนอื่น ๆ” ดังนั้นงานวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและ วิเคราะห์แนวคิดปรัชญาอัตถิภาวนิยมในงานของซาดี กอบจิตติ ตั้งแต่เรื่องสั้นถึงนวนิยายเรื่องแรกคือ “ทางชนะ” (2522) ถึงนวนิยายเรื่อง “เวลา” (2536) อย่างไรก็ดีตาม ปรัชญาอัตถิภาวนิยม

¹ Chetana Nagavajara, *Comparative Literature from a Thai Perspective* (Bangkok: Chulalongkorn University, 1996), p.126-127.

² Ibid.

³ ฌอง-ปอล ชาร์ลส์, กระจกเงา : บทละครใน *ฌอง-ปอล ชาร์ลส์ คนไม่มีเงา* (กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์, 2517) เรียบเรียงโดยสำนักพิมพ์ดวงกมล, หน้า 203.

นิยม มี นักปรัชญาจำนวนมากและมีความคิดหลากหลายแตกต่างกัน การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเน้นที่ชาร์ตอร์ และ กามูส เป็นหลักเพราะ

1. ชาร์ตอร์ และ กามูส เป็นนักปรัชญาอรรถิภาวนิยมที่มีแนวคิดต่อต้านความเชื่อ, กฎเกณฑ์, จารีตประเพณี ฯลฯ ซึ่งครอบงำมนุษย์ รวมไปถึงการกระตุ้นสาธารณชน ให้ตระหนักถึงเสรีภาพและความยุติธรรมของสังคมยุคร่วมสมัยได้ชัดเจนที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับวรรณกรรมไทยยุคร่วมสมัย โดยเฉพาะชาติ กอบจิตติ

2. ชาร์ตอร์ และ กามูส เป็นที่รู้จักของคนไทยมากกว่านักปรัชญาอรรถิภาวนิยมคนอื่น เพราะทฤษฎีปรัชญาและวรรณกรรมของทั้งสองท่านถูกแปลเป็นภาษาไทยกับวิเคราะห์อย่างเป็นเอกเทศและแพร่หลาย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดของชาติ กอบจิตติ ในวรรณกรรมของเขา ช่วง พ.ศ. 2522-2536

2.2 เพื่อวิเคราะห์ถึงอิทธิพลของปรัชญาอรรถิภาวนิยมที่ปรากฏในงานของชาติ กอบจิตติ

2.3 เพื่อวิเคราะห์แนวคิดปรัชญาอรรถิภาวนิยมที่น่าสนใจต่อสังคมไทยผ่านงานของชาติ กอบจิตติ

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ทำให้ทราบว่วรรณกรรมของ ชาติ กอบจิตติ มีแนวคิดปรัชญาอรรถิภาวนิยมในประเด็นใดและอย่างไร

3.2 ทำให้เกิดการศึกษา ปรัชญาผ่านวรรณกรรมไทย

3.3 ก่อให้เกิดแนวทางในการศึกษาเชิงปรัชญาในบริบทของสังคมไทย

4. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

4.1 งานของชาติ กอบจิตติ ที่จะถูกศึกษาเป็นงานที่พิมพ์เผยแพร่ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2522-2536 รวมงาน 9 เล่ม 30 ชิ้น คือ

4.1.1 เรื่องสั้นกึ่งนวนิยาย เรื่อง “ทางชนะ” (2522)

4.1.2 นวนิยายขนาดสั้น เรื่อง “จนตรอก” (2523)

4.1.3 นวนิยาย เรื่อง “คำพิพากษา” (2524)

4.1.4 เรื่องสั้นขนาดยาว เรื่อง “เรื่องธรรมดา” (2526)

4.1.5 หนังสือรวมเรื่องสั้นชุดที่ 1 ชื่อ “มีดประจำตัว” (2527)

มีเรื่องสั้นอยู่ 12 เรื่อง คือ

- 1) พรุ่งนี้ (2522)
- 2) ผลตอบแทน (2523)
- 3) ศาลเจ้าแม่ (2524)
- 4) หมาติดแก๊ง (2524)
- 5) คนไร้ค่า (2524)
- 6) ซ็อบบูน (2524)
- 7) อนาคตของเรา (2525)
- 8) ที่เห็น...และเป็นไปได้ (2525)
- 9) ฝันกลางแดด (2525)
- 10) กลับบ้านเกิด (2526)
- 11) มีคประจำตัว (2526)
- 12) ที่นี้เงียบสงบ (2526)

4.1.6 นวนิยายขนาดสั้น เรื่อง “หมาเฝ้าลอนัน” (2530)

4.1.7 นวนิยายขนาดยาว เรื่อง “พันธุ์หมาบ้า” (2531)

4.1.8 หนังสือรวมเรื่องสั้นชุดที่ 2 ชื่อ “นครไม่เป็นไร” (2532)

ซึ่งมีเรื่องสั้นอยู่ 11 เรื่อง คือ

- 1) เรื่องเปรียบเทียบ (2527)
- 2) คน, หมา, นก (2527)
- 3) เรียงความเรื่องบทสวดมนต์ (2527)
- 4) หายไปกับลมหายใจ (2527)
- 5) เมืองผีหลอก (2528)
- 6) อากาศรอบกาย (2529)
- 7) บ้านเมืองของเธอ (2529)
- 8) ศัตรูภายใน (2530)
- 9) อวัยวะใหม่ (2531)
- 10) แมวบนหลังคา (2531)
- 11) นครไม่เป็นไร (2532)

4.1.9 นวนิยาย เรื่อง “เวลา” (2536)

ทั้งนี้จะเป็นการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดของชาติที่เกี่ยวกับมนุษย์ ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในหัวข้อของปัญหาที่จะศึกษา

4.2 งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจะเป็นการศึกษางานเขียนต่างๆ ทั้งที่เป็นเชิงปรัชญาและวรรณคดีวิจารณ์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์วิจารณ์และสรุปประเด็นเกี่ยวกับปรัชญา อุดมการณ์ที่ชาติ กอบจิตติ นำเสนอผ่านงานของเขา

5. วิธีการศึกษา

ศึกษางานของชาติ กอบจิตติโดยใช้แนวคิดปรัชญาอุดมการณ์มาวิเคราะห์ในประเด็นดังต่อไปนี้

5.1 ความเป็นมนุษย์ (Human being) อาทิเช่น ความไร้สาระ (Absurdity), อุดมการณ์ก่อนสารัตถะ (Existence Precedes Essence), เสรีภาพและความรับผิดชอบ (Freedom and Responsibility), การหลอกตัวเอง (Bad Faith), ความแปลกแยก (Alienation), ความสิ้นหวัง (Despair), ความตาย (Death)

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเพื่อนมนุษย์ (Man and the others) อาทิเช่น ความรัก (Love), ความเมินเฉย (Indifference), ความเกลียด (Hate)

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลก (Man and the world) อาทิเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกวัตถุ (Man and the things), ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกมนุษย์ (สังคม) (Man and the society)

เมื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าแล้วจะนำมาศึกษาวิเคราะห์ตีความเพื่อนำเสนอในลักษณะที่เป็นพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description)